

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı

Fen Bilimleri Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin
MEB 2024 (Maarif Modeli) Analizi

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

Yazarlar

Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI	Doç. Dr. Gürhan BEBEK
Prof. Dr. Fatime BALKAN KIYICI	Doç. Dr. Mustafa DOĞRU
Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI	Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KURT
Prof. Dr. Harun ÇELİK	Dr. Öğr. Üyesi Simge AKPULLUKÇU KOÇ
Prof. Dr. Mehtap YILDIRIM	Dr. Aslı KOÇULU
Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU	Dr. Betül KARADUMAN
Prof. Dr. Sibel ER NAS	Öğr. Gör. Dilek KARACA
Prof. Dr. Tezcan KARTAL	Uzm. Selenay YAMAÇLI
Doç. Dr. Arzu KIRMAN BİLGİN	

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
Fen Bilimleri Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin
MEB 2024 (Maarif Modeli) Analizi

ISBN 978-625-5964-23-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ocak 2025, Ankara

Yayın-Proje: Neslihan Öztürk
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yirmi birinci yüzyıl, bilginin hızla değiştiği, teknolojinin yaşamın her alanına nüfuz ettiği ve bireylerin küresel ölçekte farklı becerilerle donatılmasını gerektiren bir çağdır. Bu hızlı dönüşüm sürecinde eğitim sistemlerinin, bireylerin bilimsel, sosyal ve duygusal becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırılması kritik bir önem taşımaktadır. Türkiye'nin bu çağın gereklerine yanıt veren bir eğitim modeli oluşturma çabası her dönem devam etmiş ve 2024 MEB Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı ile son şeklini almıştır.

Bu program Maarif Modeli olarak adlandırılmış ve Maarif Modeli öğrencilerin sadece akademik bilgiye sahip bireyler olmalarını değil, aynı zamanda eleştirel düşünebilen, etik değerlere bağlı, yenilikçi ve çevresel farkındalığı yüksek bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Bu doğrultuda hazırlanan 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, bilimsel düşünme becerilerini geliştiren, günlük yaşamla bağlantı kurabilen, disiplinler arası bir yaklaşımla sürdürülebilir geleceğe katkıda bulunmayı amaçlayan bir çerçeve sunmaktadır.

Bu kitap, 2024 yılında MEB tarafından geliştirilmiş Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nı tanıtmak ve eğitim uygulamalarında yol gösterici olmak amacıyla hazırlanmıştır. İçerikte, programın kavramsal temellerinden öğretmen yeterliliklerine, araç-gereç ve materyal tasarımından ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına kadar geniş bir perspektif sunulmuştur. Ayrıca, programın farklı öğretim stratejilerine uygun etkinlik örnekleri ve farkındalık yaratacak farklılaştırılmış öğretim uygulamalarıyla zenginleştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen tüm değerli akademisyenlere ve eğitimcilere teşekkürü bir borç biliriz. Umuyoruz ki bu eser, fen bilimleri öğretmenleri ve öğretmen adayları için önemli bir kaynak olacak, onların bilimsel bilgiye ulaşma becerilerini ve ders tasarım süreçlerindeki yetkinliklerini geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Prof. Dr. Hakan Şevki AYWACI

Editör

2025

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYYACI

1. Bölüm: Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli)

Temel Başlıkları ve Yapısı

Prof. Dr. Harun ÇELİK, Kırıkkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3096-8624

Prof. Dr. Tezcan KARTAL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7609-3555

2. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli)

İçerik Çerçevesine İlişkin Esaslar

Prof. Dr. Hakan Şevki AYYACI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3181-3923

Doç. Dr. Gürhan BEBEK, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4862-5782

Uzm. Selenay YAMAÇLI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4424-2218

3. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli)

Temel Yaklaşımı, İçeriği ve Geliştirmeyi Amaçladığı Beceriler

Prof. Dr. Hakan Şevki AYYACI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3181-3923

Prof. Dr. Sibel ER NAS, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5970-2811

Doç. Dr. Arzu KIRMAN BİLGİN, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5588-7353

4. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Özel Amaçları

Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5068-8796

Dr. Aslı KOÇULU, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9103-2563

5. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) Öğrenme

Çıktılarının Sınıflara Göre Dağılımı ve Örnek Etkinlikler

Prof. Dr. Mehtap YILDIRIM, Marmara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7398-8396

6. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (Maarif Modeli)

Farklılaştırma Uygulamaları ve Örnekleri

Dr. Betül KARADUMAN, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7724-3930

7. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) İçin Araç-Gereç-Materyal Seçimi, Öne Çıkan Bazı Yaklaşım, Strateji, Yöntemler ve Etkinlik Örnekleri

Doç. Dr. Mustafa DOĞRU, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0405-4789

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KURT, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4557-1179

8. Bölüm: 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (Maarif Modeli) Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları ve Örnek Uygulamalar

Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6695-7348

Öğr. Gör. Dilek KARACA, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8004-4211

9. Bölüm: Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) İlkokul ve Ortaöğretim Fen Dersleri ile İlişkisi

Prof. Dr. Fatime BALKAN KIYICI, Sakarya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4407-8307

10. Bölüm: Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) Programlar Arası Bileşenler ve Uygulamaya Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri

Dr. Öğr. Üyesi Simge AKPULLUKÇU KOÇ, Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6771-3978

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) TEMEL BAŞLIKLARI VE YAPISI

Giriş.....	2
MEB 2024 Öğretim Programları (Maarif Modeli) Öncesi Analitik Yaklaşım	2
MEB 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) Eğitim Felsefesi.....	7
MEB 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) ile Hedeflenen Öğrenci Profili	9
MEB 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) Bileşenleri	11
Kavramsal Beceriler	13
Temel Beceriler	14
Bütünleşik Beceriler	15
Üst Düzey Düşünme Becerileri	17
Fen Bilimleri Alan Becerileri	21
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Eğilimler	22
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Sosyal ve Duygusal Öğrenme Becerileri	25
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Değerler Eğitimi	29
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Okuryazarlık Becerisi	32
Kaynakça.....	34

2. BÖLÜM

2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) İÇERİK ÇERÇEVESİNE İLİŞKİN ESASLAR

Giriş.....	40
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) İçerik Çerçevesi	41
Kaynakça.....	84

3. BÖLÜM

2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) TEMEL YAKLAŞIMI, İÇERİĞİ VE GELİŞTİRMEYİ AMAÇLADIĞI BECERİLER

Giriş.....	90
Kavramsal Beceriler	90
Temel Beceriler	90
Bütünleşik Beceriler	91
Üst Düzey Düşünme Becerileri	92

Fen Bilimleri Alan Becerileri	96
Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri	106
Benlik Becerileri	113
Sosyal Yaşam Becerileri	117
Ortak/Birleşik Beceriler.....	120
Kaynakça.....	125

4. BÖLÜM

2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) ÖZEL AMAÇLARI

Giriş.....	129
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Temel Yaklaşımı	130
Beceri ve Değer Odaklı Fen Öğretimi	130
Bilim Kültürü ile Zenginleşen Fen Öğretimi	132
Disiplinler Arası İlişkiler	132
Sürdürülebilirliği Temel Alan Fen Öğretimi.....	133
Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Özel Amaçları	134
Fizik, Kimya, Biyoloji, Astronomi, Yer ve Çevre Bilimleri İle İlgili Temel Bilgilere Sahip Olmaları	134
Bilimin Doğasına İlişkin Anlayış ile Bilimi Takdir Etmeleri, Bilimsel Etik İlkeler ve Bilimsel Düşünme Becerilerine Sahip Olmaları	135
Bilimin Gelişiminde Dijital Dönüşümün Farkında Olmaları, Değişen Teknolojiye Uyum Sağlamaları ve Teknolojiyi Çevre Bilinci ile Etkin Kullanmaları	136
Sürdürülebilirlik Bilinciyle Doğal Kaynakları Verimli Kullanmaları, Küresel Vatandaşlık ve Çevre Etiği Bilincine Sahip Olmaları, Doğaya ve Çevre Sorunlarına Duyarlı Olmaları ve Bu Şekilde Hareket Etmeleri	137
Sosyobilimsel Konulara Merak Duymaları, Araştırma Yapmaları, Sorgulamaları, Disiplinler Arası Bakış Açısıyla Yenilikçi Çözümler Geliştirmeleri.....	138
Evrensel, Millî ve Kültürel Değerlerle Uyumlu Erdemlere Sahip Olmaları ve Bu Erdemleri Eyleme Dönüştürmeleri	139
Evrenin ve Yaşadığı Dünyanın Sistemler Bütünü Olduğunu Keşfederek Bu Bütünün Bir Parçası Olduğunun Bilincine Varmaları	140
Yaşadıkları Çevreye ve Karşılaştıkları Olaylara ve Durumlara Bilimsel Bakış Açısını Merkeze Alarak Veriye Dayalı Karar Vermeleri	140
Yüksek Bilişsel ve Duyuşsal Farkındalığa Sahip, Okuryazarlık Becerilerini Etkin Kullanan ve Eleştirel Bakış Açısına Sahip Bireyler Olmalı	141
Bilim Tarihinden Yola Çıkarak Bilim İnsanlarının Bilime ve Topluma Katkılarını Fark Etmeleri ve Bilim İnsanlarından Örneklerle Bilimin Kültürlerin Ortak Çabası Olduğu Anlayışını Benimsemeleri	142
Disiplinler Arası Eğitim Yaklaşımı ve Tasarım Odaklı Uygulamalar ile Fen Bilimleri ve Mühendislik Alanlarına Yönelik Girişimci ve Kariyer Bilincine Sahip Olmaları	142
Günlük Yaşamda ve Bilimsel Çalışmalarda Güvenlik Kurallarına Uygun Davranan Bireyler Yetiştirilmesi.....	143
Kaynakça.....	144

5. BÖLÜM

2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (MAARİF MODELİ) ÖĞRENME ÇIKTILARININ SINIFLARA GÖRE DAĞILIMI VE ÖRNEK ETKİNLİKLER

Giriş.....	147
Beşinci Sınıf Üniteleri ve Ünitelerde Yer Alan Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bilişenlerinin Özellikleri	149
Beşinci Sınıf Ünitelerine Yönelik Örnek Bir Etkinlik	156
Altıncı Sınıf Üniteleri ve Ünitelerde Yer Alan Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bilişenlerinin Özellikleri	158
Altıncı Sınıf Ünitelerine Yönelik Örnek Bir Etkinlik.....	165
Yedinci Sınıf Üniteleri ve Ünitelerde Yer Alan Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bilişenlerinin Özellikleri	167
Yedinci Sınıf Ünitelerine Yönelik Örnek Bir Etkinlik.....	175
Sekizinci Sınıf Üniteleri ve Ünitelerde Yer Alan Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bilişenlerinin Özellikleri	177
Sekizinci Sınıf Ünitelerine Yönelik Örnek Bir Etkinlik	186
Kaynakça	187

6. BÖLÜM

2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA (MAARİF MODELİ) FARKLIlaştırMA UYGULAMALARI VE ÖRNEKLERİ

Giriş.....	189
Farklılaştırma Uygulamalarının Pedagojik Temelleri.....	193
Öğrenci Merkezli Öğrenme	193
Yakınsal Gelişim Alanı.....	193
Çoklu Zekâ Teorisi	194
Öğrenme Stilleri ve Tercihleri.....	194
Üst Düzey Düşünme Becerileri	195
Yapılandırmacı Yaklaşım	195
Motivasyon ve Katılım Teorileri	196
Sosyokültürel Faktörler.....	196
Farklılaştırma Stratejileri	197
İçerik farklılaştırma.....	198
Süreç farklılaştırma	200
Ürün Farklılaştırma.....	202
Öğrenme Ortamını Farklılaştırma.....	205
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (Maarif Modeli) Farklılaştırma Uygulamaları ve Öneriler.....	207
Kaynakça.....	215

7. BÖLÜM**2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (MAARİF MODELİ)
İÇİN ARAÇ-GEREÇ-MATERYAL SEÇİMİ, ÖNE ÇIKAN BAZI YAKLAŞIM,
STRATEJİ, YÖNTEMLER VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ**

Giriş.....	218
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (Maarif Modeli) Kullanılan Öğretim Materyalleri.....	218
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda (Maarif Modeli) Öne Çıkan Bazı Yaklaşım, Strateji , Yöntemlere ve Etkinlik Örnekleri	221
Kaynakça.....	243

8. BÖLÜM**2024 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA
(MAARİF MODELİ) ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI VE
ÖRNEK UYGULAMALAR**

Giriş.....	246
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Kullanılması Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Sınıflara Göre Dağılımı ve Değerlendirilmesi.....	253
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda Önerilen Öğrenme Kanıtlarına Yönelik Örnekler	257
Açık Uçlu Sorular	257
Kısa Cevaplı Sorular.....	259
Eşleştirme Soruları.....	261
Doğru-Yanlış Soruları.....	262
Çok Aşamalı Testler	263
Performans Görevi.....	265
Kavram Haritası.....	268
Tanılayıcı Dallanmış Ağaç.....	271
Yapılandırılmış Grid.....	272
Kontrol Listesi.....	275
Dereceli Puanlama Anahtarı.....	276
Öz, Akran, Grup Değerlendirme Formu.....	279
Kaynakça.....	286

9. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) İLKOKUL VE ORTAÖĞRETİM FEN DERSLERİ İLE İLİŞKİSİ

Giriş.....	289
İlkokul Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli) ile Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Öğrenme Çıktıları Açısından İlişkilendirilmesi	289
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) İlkokul ve Ortaokul Öğrenme Çıktıları Açısından İlişkilendirilmesi.....	291
Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programı ile Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Öğrenme Çıktıları Açısından İlişkilendirilmesi	295
Ortaöğretim Kimya Dersi Öğretim Programı ile Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Öğrenme Çıktıları Açısından İlişkilendirilmesi	297
Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı ile Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın (Maarif Modeli) Öğrenme Çıktıları Açısından İlişkilendirilmesi.....	299
Kaynakça.....	301

10. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (MAARİF MODELİ) PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER VE UYGULAMAYA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ

Giriş.....	304
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli)'na Göre Program Arası Bileşenler	305
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli)'na Göre Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ve Öğretmen Yeterlilikleri	305
Sosyal Yaşam Beceri Gelişim Sürecinde Öğretmenin Rolü	306
Ortak/Birleşik Beceriler Gelişim Sürecinde Öğretmenin Rolü.....	308
Benlik Becerileri Gelişim Sürecinde Öğretmenin Rolü	310
2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli)'na Göre Okuryazarlık Becerileri ve Öğretmen Yeterlilikleri	312
Bilgi Okuryazarlığı	313
Dijital Okuryazarlık	314
Finansal Okuryazarlık.....	316
Görsel Okuryazarlık.....	317
Kültür Okuryazarlığı.....	318
Vatandaşlık Okuryazarlığı.....	319
Veri Okuryazarlığı	321
Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı	323
Sanat Okuryazarlığı.....	324
Kaynakça.....	325

Yazarlar Hakkında.....	329
-------------------------------	------------

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN (MAARİF MODELİ) TEMEL BAŞLIKLARI VE YAPISI

Bölüm

1

Prof. Dr. Harun ÇELİK

Kırıkkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3096-8624

Prof. Dr. Tezcan KARTAL

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7609-3555

Bu Bölümü Neden Öğreneceğiz?

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının temel başlıklarını ve yapısını öğrenmek, öğretmenler ve öğretmen adayları için büyük bir önem taşır çünkü bu bilgiler, öğretim sürecini planlama ve uygulama aşamalarında rehberlik eder. 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli); bilgi, beceri, eğilim ve değerler üzerine inşa edilerek bütünlük bir eğitim yaklaşımı ile planlanmıştır. Bu unsurlar, öğrencilerin yetenekleri, ilgi alanları, ihtiyaçları ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak zenginleştirilir. Böylelikle her öğrenciye hitap eden ve onların gelişimlerini destekleyen bir öğrenme yaşantısının oluşturulması hedeflenir. Bu süreç sadece sınıf içi uygulamalar için değil, aynı zamanda öğrencilerin gelişim süreçlerini değerlendirme ve öğrenme ihtiyaçlarını tespit etme noktasında da önemli bir rol oynar. 2024 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli)'nin temel başlıklarını ve yapısını öğrenmek hem mevcut öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının mesleklerinde başarılı olmaları için kritik bir bilgi kaynağı oluşturur.

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu bölüm içeriği; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde fen bilimleri öğretim programının temel bileşenlerini ve felsefesini kapsamaktadır. Bu bağlamda bütünlük eğitim yaklaşımı çerçevesinde her bir bileşeni; odak noktası olarak kabul görülen öğrenci profilinin tamamlayıcısı olarak görüp, programın nasıl yapılandırıldığını, hangi becerilerin nasıl geliştirilmesi farkındalık sağlamak amaçlanmıştır. Bölüm içeriğinde arzu edilen öğrenci profilinin oluşumunda alan/kavramsal berilerin, sosyal-duygusal öğrenme becerilerin, sistem okuryazarlığı üzerinden okuryazarlık becerilerin, değerlerin ve bu süreci tetikleyen eğilimlerin katkıları tartışılacaktır. Bu başlıklar, 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının (Maarif Modeli) temel yaklaşım ve bileşenlerini ortaya koyarak, sonraki bölümlere yönelik anahtar farkındalıklar kazandıracaktır.

1.1. Giriş

2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (Maarif Modeli), insan odaklı bir eğitim anlayışını benimseyerek, bireyin zihinsel, duygusal, fiziksel, sosyal ve manevi yönlerini bir bütün olarak değerlendirir. Bu modelde, bireylerin kendilerini tanıyıp potansiyellerini keşfetmelerine olanak tanıyan esnek ve özgür öğrenme ortamlarının bir atölye kültürü ile beceri odaklı bütünleştirilmesi hedeflenmektedir. Modelde bilgiyi araştıran, günlük yaşama entegre eden ve bilgiyi üreten öğrenme kültürü yanı sıra bu bilginin getirdiği sorumlulukları da üstlenmeyi gerektiren bir öğrenci profili önemsenmektedir. Bu süreçte kişinin sahip olduğu bilgi, kendi dengeli gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra, çevresi, toplumu, insanlık ve tüm evren için sorumluluk almayı da içerir. Bu nedenle, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında bilmek ve sorumluluk almak, birbirini tamamlayan temel değerler olarak öne çıkmıştır (MEB, 2024a).

1.2. MEB 2024 Öğretim Programları (Maarif Modeli) Öncesi Analitik Yaklaşım

Bilgi ve iletişim ile ilgili hızlı teknolojik değişimler, daha yerel bir toplumdaki küresel bir topluma geçişe yol açmıştır. Bu değişim, etkili bir şekilde bilgiye dayalı kararlar verebilmeleri ve toplumsal ve küresel sorunlarla ilgili sorunları çözebilmeleri için 21. yüzyıl becerilerine (örneğin, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, esneklik, uyum sağlama) sahip vatandaşlara ihtiyaç duymaktadır (Choi ve diğ., 2011). Aydın (2014)'a göre uygarlık hedefinde bir toplum için sadece teknik bilgi ve beceri yeterli gelmeyecektir. Ülke insanlarına medeniyetin öngördüğü iklimi yaratacak tutumların da kazandırılması gerekir. Bu durumda uygarlık hedefinde bir toplumun okulları bu iklimi deneyimlemeli ve öğrenenlere transfer edebilmelidir. Süreç içerisinde yenilik ruhu, planlı denemecilik, deney yapma ve yeni bir şey ortaya koyma istek ve coşkusu, serüven ruhu, sorumluluk alma duygusu, geleneksel tutumların engelleyici etkilerinden bağımsızlaşma, kendi gücünü deneme cesareti, alışılmışın dışına çıkma cesaret ve yeteneği, işe karşı olumlu ve sağlıklı bir tutum ve bir ürün ortaya koyarken işin gereğini yapma alışkanlığı aranan ya da arzu edilen iklimin birer bileşenleri olabilir. Toplumlar varlıklarını eğitim yolu ile sürdürürler. Bunu sağlamak için kültür öğelerini (inançlarını, düşüncelerini, değer yargılarını, becerileri ve diğer davranışsal beklentilerini) yeni kuşaklara planlı ve programlı biçimde aktarırlar. Bu aktarım kendiliğinden kültürlenme yoluyla gerçekleşebileceği gibi kasıtlı kültürlemenin önemi de artmakta ve bir zorunluluk olarak öğretim programları da değişim yaşayarak rol üstlenmektedir.